

DE KORHAAN

UITGAVE: VOGELWERKGROEP HET GOOI EN OMSTREKEN

DE KORHAAN

Tijdschrift voor vogelstudie en waarnemingen uit het gebied tussen Eem en Vecht.

Tevens orgaan van de Vogelwerkgroep het Gooi e.o.

Redactie-adres: Laarderweg 184, Bussum.

Excursies: C. de Rooy, Rading 80, Nw. Loosdrecht, tel. 02158-1641

Overname van artikelen of gedeelten daarvan uitsluitend met toestemming van de Redactie.

Inzenden kopie: voor de 10e van elke maand.

Advertenties f25,— per 1/6 pagina per minimaal 6 nummers.

De Vogelwerkgroep het Gooi e.o. stelt zich ten doel studie en bescherming van vogels in de ruimste zin.

Haar werkterrein wordt voornamelijk omsloten door Eem en Vecht.

Samenstelling bestuur

Voorzitter: D. A. Jonkers, Engelsjan 21, Laren, tel. 02153-7256.

Secretaresse: Mevr. R. de Wijs-Tabois, Stalpaertstraat 10, Hilversum, tel. 02150-12928.

Penningmeester: L. F. Rynja, Plaggenweg 1, Bussum.

Leden: A. Bode, Banckertlaan 87, Hilversum, tel. 02150-13950.

J. Harder, Reigerstraat 12, Hilversum.

Mevr. C. Holzenspies, Naarderstraat 170, Huizen, tel. 02152-3607.

C. de Rooy, Rading 80, Nw. Loosdrecht, tel. 02158-1641.

Dr. J. A. Smits, Burg. Lambooylaan 15, Hilversum, tel. 02150-14624.

Ch. M. Steen, Adm. de Ruyterlaan 139, Hilversum, tel. 02150-17418.

Avifauna: voorzitter: J. W. Leclercq, Berlagelaan 68, Hilversum.

secrétaris: Ch. M. Steen, Adm. de Ruyterlaan 139, Hilversum,

Nestkasten: voorzitter: A. Bode, Banckertlaan 87, Hilversum.

secretaris: R. Moolenbeek, Erfgooiersstraat 597, Hilversum.

Ringonderzoek: voorzitter: K. Visser, Naarderstraat 170, Huizen.

secretaris: D. A. Jonkers, Engelsjan 21, Laren.

Zuidelijk Flevoland: voorzitter: J. L. A. Blonet, Gr. Florislaan 62, Bussum.

secretaris: J. Harder, Reigerstraat 12, Hilversum.

Voorlichting: J. Klein, Zwaardemakerstraat 12, Bussum, tel. 02159-13389.

Lidmaatschap: f12,50 per jaar voor personen van 18 jaar en ouder. (studenten, huisgenootleden, half geld).

Op te geven bij het secretariaat. Contributie- en abonnementsbetaling overschrijven op postgiro 328587 van Alg. Bank Ned. te Hilversum, t.g.v. Vogelwerkgroep 't Gooi e.o.

REDAKTIONEEL

De bladeren van de bomen kleuren geel, rood of bruin. Langzaam verdwijnt de groene kleur van onze loofhoutgewassen. De bosgrond tooit zich met de mooiste paddestoelen. Op de Veluwe burlen de herten. Het is herfst. De natuur bereidt zich voor op de komende winter. En wie 's morgens in alle vroegte naar de lucht kijkt ziet ze vliegen: de vogels, die naar zuidelijker streken trekken.

Reeds lang hebben de mensen zich met de vogeltrek beziggehouden. Men vroeg en vraagt zich af waarom de vogels trekken en waarheen ze gaan. Veel is hieromtrent in de loop der jaren al bekend geworden. Maar nóg steeds blijven er vragen. En die zullen er altijd wel blijven. Dat maakt de natuur juist zo boeiend.

Er zijn echter ook dingen, die ons als vogelliefhebbers ernstige zorgen baren. Als je zo al die vogels ziet overtrekken vraag je je wel eens af hoe veel van deze vogels hun bestemming zullen bereiken. Want hoe lang nog zullen zij in België bij miljoenen worden gevangen voor de consumptie of om in kleine kooitjes te worden gestopt?

Hoe is het mogelijk dat in een West-Europees land nog op zo'n grote schaal vogels worden gevangen? Beseft men in België wel wat men doet? Ziet men niet in dat men de vogelstand op een vreselijke, onmenswaardige manier bedreigt? Hebben de vogels dan niet het recht om te leven? Te leven in vrijheid?

Maar het zijn niet alleen de vogels die er de dupe van zijn. In ons land, maar ook in andere landen, worden de vogels bij duizenden geringd om na te gaan waar ze naar toe trekken. Leden van onze vogelwerkgroep gaan voor dag en dauw naar hun posten om te tellen hoe veel vogels er overtrekken. Ook andere vogelwerkgroepen houden zich hiermee bezig. Er wordt op die manier een schat van wetenschappelijk belangrijke gegevens verzameld. Onze vogelmensen steken hier erg veel tijd in en soms ook nog wel veel geld. Dit alles, of althans veel hiervan wordt door de Belgische vogelvangsters gewoon verpest.

1970 was het Europees Natuurbeschermingsjaar. Maar er werden in België wéér miljoenen vogels gevangen!! 4 oktober was het Wereld-Dierendag en in België vingen ze vogels!! Ondanks de vele protesten, ook uit België zelf, gaat men door. En hoe kan men dan over een Verenigd Europa spreken als dergelijk feiten blijven bestaan? Eerst moet er in Europa een Europese wet komen, die het vangen van vogels verbiedt! En dan kunnen we misschien weer verder praten over een Verenigd Europa. Een Verenigd Europa, waarin niet alleen de mens, maar ook het dier in vrijheid leeft.

E.P.Kl.

P R O G R A M M A

- 28 okt. De heer P.J. Koning vertoont zijn film "Vogels van Azië".
Aanvang 20.00 u in de Openbare Leeszaal aan de 's-Gravelandseweg in Hilversum. (t/o AVRO-studio)
Toegang leden f. 1,-- , niet-leden f. 1,50
- 25 nov. Dit wordt een bijzonder gevarieerde avond. Een buitengewone ledenvergadering, waarvan de agenda luidt:
- 1 Opening
  - 2 Verhoging contributie per 1 januari 1972
  - 3 Rondvraag
  - 4 Sluiting
- Hierna: Bazing door Dhr. Jonkers over Ringonderzoek.
Tenslotte: de Grote pauze, waarin de leden de gelegenheid hebben hun ideeën en suggesties kenbaar te maken en tevens ook het stellen van vragen aan de leden van de diverse commissies.
Aanvang 20.00 in de Openbare Leeszaal in Hilversum.
In december zal er - in verband met de vele feestdagen - geen grote avond zijn.

EXCURSIES1. Weekend op Eerschelling op 30 en 31 oktober

Dit weekeinde is al vrijwel volgeboekt. Degenen die deze excursie nog mee willen maken dienen zich zo spoedig mogelijk op te geven.

2. Wandelexcursie langs de IJsselmeerkust op zaterdagmorgen 13 november.

Dit wordt een excursie onder leiding van de heren Visser en Dwars. Vertrek om 7 uur 30 vanaf de haven van Huizen. (bij het begin van de pier.)
Het zeer gevarieerde terrein bestaat uit riet, water, bos en weilanden.
De wandeling duurt tot het eind van de morgen.

3. Wandelexcursie Einde Gooi (zaterdagmorgen 21 november)

Het vertrek van deze excursie is gesteld op 9 uur. Het landgoed Einde Gooi is een aantrekkelijk, nog vrijwel ongerept bosgebied. Verzamelpunt is de ingang van het vliegveld Hilversum. De excursie staat onder leiding van de heer Jonkers.

4. Wandelexcursie Gooilust
zondagmorgen 12 december.

Deze excursie vertrekt om ca. 8 uur 30 vanaf de ingang aan de Corverslaan (de kant van Hilversum). Nadere gegevens volgen.

Algemeen

Voor de excursies 2, 3 en 4 heeft u zich niet van te voren op te geven.

Denkt u wel aan stevig schoeisel? Voor de excursie naar de IJsselmeerkust zijn laarzen aan te bevelen.

Voor nadere inlichtingen: C. de Rooy, Rading 80, LOOSDRECHT.

VOGELSTERFTE IN ZUIDELIJK FLEVOLAND II

De resultaten van het onderzoek naar de doodsoorzaak van de watervogels die in de polder "ZUIDELIJK FLEVOLAND" zijn gevonden, zijn kort na het ter perse gaan van de "KORHAAN" bekend geworden. Het Centraal Diergeneeskundig Instituut te Doorn, dat de monsters heeft onderzocht, stelde als doodsoorzaak vast: Botulisme!

Reeds eerder werd een massale sterfte van watervogels vastgesteld. In 1970 al, werden zowel bij 's-Gravenhage, in het zgn. verversingskanaal, als in Hilvarenbeek, in drie vennen op het landgoed de "Utrecht", een abnormale sterfte onder de watervogels geconstateerd. Eveneens kwamen er meldingen binnen uit Amsterdam en Warmond, die naar later bleek, ook veroorzaakt werd door het toxine van *Clostridium botulinum*.

De aanwezigheid van het vergif werd in kadavers en vliegenmaden aangetoond; zowel in het water als in de modder werd het *Clostridium* gevonden.

Betref het in 's-Gravenhage veel stadseenden, in Hilvarenbeek werden tijdens tellingen allerlei verschillende watervogels gevonden, (totaal 361) t.w. Wilde eend, Wintertaling (148 ex.), Kapmeeuw, Kuifeend, Meerkoet, Waterhoen, Watersnip, Zwarte Stern en Porceleinhoen.

Naar schatting zijn hier toen in vier weken tijd (augustus-september) duizenden watervogels gestorven.

De omstandigheden waaronder de epidemie in ZUIDELIJK FLEVOLAND uitbrak kwamen vrijwel overeen met die welke in Hilvarenbeek werden geconstateerd, daar waren de water en moddertemperatuur in de droge zomer ook hoog opgelopen.

Voor 's-Gravenhage lag de zaak iets anders, hier had een thermische milieuverontreiniging plaatsgevonden.

Begrijpelijkwijls werd in de polder in eerste instantie na de Visdievensterfte, onmiddellijk aan bestrijdingsmiddelen als veroorzaker gedacht.

Het is opmerkelijk, dat tussen Pampuslaven en Muiderberg nog geen aangetaste watervogels zijn gevonden; De sterke stroming van het kwelwater door de kleine plassen kan hier wel eens debet aan zijn.

Bestrijdingsmaatregelen zijn in de polder niet te nemen; inunderen zal weliswaar tot gevolg hebben dat het water stijgt, de watertemperatuur daalt en de ontwikkeling wordt stopgezet, anderzijds zouden de aanwezige bacteriën over de hele polder verspreid worden. Als enige remedie zal het volledig opruimen van alle kadavers helpen maar dit is een fictie in de uitgestrekte en moeilijk begaanbare polder.

Nu de herfst nadert zullen de temperaturen over niet al te lange tijd zover gezakt zijn, dat de ziekte vanzelf verdwijnt.

Of er ook Kiekendieven worden aangetast zal door onderzoek en uitgebreide controles moeten worden nagegaan.

D.A. Jonkers

Bron: Een onderzoek naar aanleiding van het optreden van botulismus bij watervogels in 1970 in Nederland door:

J.Haagsma, H.J.Over, Th.J.Smit en J.Hoekstra.

Mr. Dr. Benno Stokvis.

Radiorede N.O.S.

"Recht en slecht"

3-9-1971

Het Levend manna

Het comité "Natuur in Nood" heeft aan de Belgische ambassadeur in Nederland een petitie aangeboden met bijna veertigduizend handtekeningen en adhesiebetuigingen. In dat stuk wordt geprotesteerd tegen de befaamde vogelslachten bij onze zuiderburen.

In 1902 ondertekende België een internationaal verdrag tot bescherming van nuttige vogelsoorten, een verdrag waarbij verboden werd het gebruik van vallen, kooien, netten, strikken, lijnstokken en van alle andere middelen tot het massaal vangen of doden van vogels. Zeventig jaar nadien worden door het Ministerie van Landbouw in Brussel onbeschroomd, tegen betaling, 25.000 vergunningen afgegeven voor de vogelvangst met netten. Naar voorzichtige schatting kost dit aan twintig miljoen weerloze **gevederde** wezens, per annum, de vrijheid of het leven.

Vijf-en-twintig-duizend geautoriseerde vogelaars zitten tijdens de trek met slagnetten langs de Nederlandse en de Duitse grens, achter de kustweg in Vlaanderen. Duizenden anderen opereren clandestien met lijnstokken en valkooien. Met lokvogels en lokfluitjes, met mechanische bandopnamen brengt men de in het luchtruim passerende trekkers tot landing; soms worden eerder gevangen vogels levend aan een paal gespijkerd om door hun krijzen nieuwe slachtoffers in het verderf te storten. Het gaat om distelvinken, goudvinken, gorzen, sijsjes, spreuwen, kruisbekken, lijsters, nachtegalen; het gaat om de vernietiging van ongetelde honderdduizenden zangers. Bewijst dit straffeloos erbarmelijk wanbedrijf, naar het kwatrijn van de dichter Roland Holst, het nietbestaan van God? Of zijn de overtrekkende vogelzwermen een onverdiend geschenk van de hemel, een door God beschikte levende manna voor gastronomen en genadeloze geldjagers? De met een duimdruk doodgeknepen vogels hebben commerciële waarde: het duurste vlees ter wereld is lijstervlees: één kilo bij de Brusselse poelier kost duizend franks. De overlevende dieren worden doorverkocht voor opsluiting in kooien van infantiele, zich noemende vogelvrienden, in binnen-en buitenland. De commercie bloeit, de consumptie groeit, de export van het jammerlijke "produkt" stijgt. In de nationale schande van de periodieke gesystematiseerde vogelmoord, blijft, -ondanks verzet van duizenden honorabele Vlamingen en Walen, die vechten voor afschaffing van de gewetenloze uitroeijing van miljoenen levende medeschepsels. In deze strijders heb ik vertrouwen; ik weet mij nauw met hen verbonden.

Wat men in België ziet, vindt men terug in Italië. Daar zegt men hypokriet, dat de massale vogelvangsten noodzakelijk zouden zijn voor "wetenschappelijk ornithologisch onderzoek".

En Nederland? Wat doet men in Nederland met de wilde ganzen? Uit Groenland, vanuit Spitsbergen en Nova Zembla, uit Sibirië, zakken sinds mensenheugenis de duizenden "grauwen", en "rieten", de "brandjes" en de "kollen" elk jaar naar onze streken af. En wat doen wij? Nog altijd leeft in Friesland het "flappen": het uitstervende ganzenvangen in netten; - er worden geen nieuwe vergunningen verleend, maar met de nog bestaande wordt gewerkt. En er wordt geschoten. Bij honderden worden de ganzen afgeschoten en verkocht. Het levende manna verzadigt ook onze goed-vaderlandse maag en beurs. De niet verkoopbare vogels worden in massagraven ondergebracht.

Hebben vogels een ziel? Kunnen ze denken? Wie zal het bevestigen? Wie zal het ontkennen? Vaststaat: ze kunnen lijden, ze kunnen in blinde doodsangst het nabije einde voelen. - Ze kunnen lijden. Kort vóór de Spaanse Burgeroorlog, zag ik op een eindeloze treinreis van Bilbao naar Madrid, kinderen met een duif spelen; - ze hielden het radeloos fladderende diertje vast, ze plukten veer na veer uit het schokkende vogellijf; het kopje stond schuin, de ogen stonden star in doodsnoed; - ik heb het afschuwelijke drama nooit kunnen vergeten.

Het is herfst geworden. De vogeltrek nadert.

mr. dr. Benno Stokvis.

Vogels in nood.

"Ik weet wel, lieve lezer,
dat mijn verhaal eentonig wordt"
Multatuli

Ieder jaar omstreeks de herfst zullen we blijven protesteren tegen de schandelijke vogelvangsten in Europa. De sneeuwbal van protesten moet groter worden. Omdat er in het nieuwe toekomstige Europa geen plaats meer behoort te zijn voor een verziekte mentaliteit, die niet alleen de Europese vogelstand aantast, maar ook de menselijke ziel. Men van die stukjes ethiek, die schaarser en onmisbaarder worden, naarmate de technologische ontwikkelingen ons de duim-schroeven verder blijven aandraaien.

Van 6 tot en met 11 september 1970 werd op Texel het 15e Wereldcongres van de Internationale Raad voor Vogelbescherming gehouden. De International Council for Bird Preservation, ICBP. Aldus "Trefpunt", een uitgave van C.R.M., oktober 1970. Er kwamen vogelbeschermers uit 32 landen bijeen. Men kwam daar samen om het behoud van de avifauna van de wereld te bespreken.

Iedereen zal natuurlijk begrijpen, dat men daar niet alleen gesproken heeft over de keiharde koude vogelmoorden en het onttrekken voor de louché vogelhandel van dit gevederde wild aan onze toch al zo bedreigde natuur, die, tegen wie weet hoeveel judaspenningen, met een gerust geweten wordt geschonden. Omdat het zeker ook triest is - en dáaraan behoeft niemand gericht schuld te hebben - als door de enorme expansiedrift van het zich steeds meer voortplantende opdringende "dier" dat mens heet, vogelbiotopen geheel moeten verdwijnen of ernstig in verdrukking komen. Evenzo waar wij hun leefklimaat verpesten - nog afgezien, wat daar ten nadele voor onszelf aan vast kan zitten - en waar we ze bij honderdduizenden dood vinden langs de Europese autowegen.

Dit zijn een paar feiten die duidelijk laten zien dat we de razend snel opdringende tijd geen halt kunnen toeroepen. En dat, naar mijn mening, aan deze kanten de slachtoffers wel zullen blijven vallen. Omdat we het tij niet kunnen keren. Omdat dit een prijs is, een zure vogelprijs in dit geval, die we betalen moeten voor de vaart, waarin we niet anders meer dan zullen moeten leven. Meer dan ooit geldt dan ook, dat we, anders dan langs de weg van (betere) strenge regels en voorschriften, verder moeten afblijven van alles wat leeft en groeit, opdat de schade, die meestal zich zal blijven aftekenen als onvermijdelijk gevolg van de voortschrijdende tijd, zoveel mogelijk te niet gedaan kan worden door te doen, wat we wél in de hand hebben en wat we stomweg kunnen laten.

Onze dieren- en plantenwereld kan vrijwel overal ernstig op het spel komen te staan. Laten we daar toch niet omheen draaien. Het zijn daarom slechte argumenten, als men vanuit bepaalde hoeken van de vogelvangsters spreekt - om hun kwade geweten te dekken - over eenzijdige natuur- en dierenbeschermingsorganisaties, die beter hun aandacht kunnen geven aan bosexploitaties die vele vogelbiotopen zouden aantasten; die vruchtbaarder werk konden verrichten als ze afgeorden tegen bodem- en watervervuiling, insecticidegebruik enz. (alsof dit niet zou geschieden) en waarom men dan geen beschermende maatregelen neemt op de grote verkeerswegen (hoe?) - zoals in Duitsland - waar jaarlijks meer dan een miljoen zangvogels sneuvelen, 200.000 hazen en meer dan 50.000 reeën, al-

dus enkele argumenten uit het eerder in dit blad besproken "Het Nieuwe Volière boek". Het aantal vogels, aldus de schrijver, dat voor de wildzangliefhebbers ten offer zou vallen zou in tegenstelling tot bovenstaande aanhalingen zo belachelijk klein zijn, dat het de moeite van het uitrekenen niet eens waard is!

Ik zal me er niet aan wagen, dit rekensommetje wél te maken, uit vrees, dat ik door wat niet controleerbaar is, nog veel te laag zou uitkomen.

Toch een wonderlijk argument als de schrijver van dit boekje zelf ergens (met uitroeptekens) stelt, dat b.v. "de smokkelhandel zeer actief is en jaarlijks meer dan 2½ miljoen Australische dollars aan de vogelhandel verdient". Allemaal vogels die gewoon uit de natuur gestolen worden, ik kan het niet fatsoenlijker zeggen.

En wie kan ooit precies meten hoeveel honderdduizenden voor de kooi bestemde vogels bij de vangsten beschadigd aan oog, sneb, poot of veer, voor deze handel als "ongeschikt" worden doodgeknepen en de consumptie ingaan of naar de mestvaalt verdwijnen?

Een volwassen gewoondenkend mens zou zich dood moeten schamen, als hij medewerkend aan deze praktijken nog allerlei wazige argumenten optommet om de schijn op te houden alsof het allemaal zo'n vaart niet zal lopen. Nogmaals; Voor één kooivogel sterven er 50 voorgangers die deze dubieuze beschavingsenclave nooit zullen bereiken. van de 500.000 Amazonepapagaaien komen er "slechts" 10.000 in de huiskamers terecht, zo ongeveer ieder jaar.

Diep en diep droevig is het, dat ons Nederland - blijkens een kortelings uitvoerige t.v.-uitzending - internationaal het slechtst staat aangeschreven als doorgangscentrum voor de internationale dierenhandel!

En ik vraag mij af, waarom tenminste niet één kamerlid, op grond van deze uitzending, geen vragen stelde aan de minister of deze juist waren, of de minister bereid is hierna een grondig onderzoek te laten instellen en als dit juist is, wat hij denkt hier tegen te zullen doen!

Of zijn wij dan toch, net als tijdens de middeleeuwen, het land gebleven van de westerse Chinezen?

O nee, het gaat niet alleen tegen België, waartegen Mr. Dr. Benno Stokvis in zijn radiorubriek "Recht en Slecht" zo scherp ageerde en waarom uit Nederland 80.000 kinderhandtekeningen de Belgische regering werden aangeboden.

Het wordt langzamerhand een wereldzaak op natuurgebied en in de Europese gemeenschap zouden we hiervan zeker de spits kunnen afbijten.

Maar dan moeten Italië, Frankrijk en België geen Europese verdragen tekenen inzake natuurbehoud, die zij al bij voorbaat niet nakomen.

"Vogelmoord", lees ik in het blad van CRM, hierboven aangehaald. Beruchte landen zijn Italië, waar men jaarlijks naar schatting 150 miljoen vogels van elk formaat doodt (en opeet), Malta, waar men het vooral op roofvogels gemunt heeft en Frankrijk, waar men vooral verzot is op leeuwerikken en lijsters, die er bij miljoenen gevangen worden en op frans-gastronomische wijze worden opgepeuzeld.

Ook ons zuiderbuurlandje België heeft niet zo'n beste reputatie.

Aldus uit het verslag van de vergadering van 32 landen op Texel.

Misschien gaan daarom onze protesten het eerst naar België uit, omdat het juist die miljoenen doortrekkers zijn, die in ons land met zoveel zorg worden beschermd.

Langs onze grens worden er per trekseizoen 15- tot 20 miljoen weggevangen.

En al krijgt België wetten, welke wetten dan ook, het zal niet helpen, als de uitvoerende macht geen kans ziet, of het voor mijn part wel gelooft, want ook dáár kan de mentaliteit een rol spelen! om streng op de naleving van verboden en geboden toe te zien. Reikt men in België geen 20.000 vergunningen uit ter versterking van de Staatskas?

Er komt, mede op aandrang van prof. Vobus, een wetsontwerp ter tafel in Nederland, als ik goed geluisterd heb: wetsontwerp bedreigde diersoorten. Gelukkig weer een stap vooruit. In Nederland zullen deze dieren (ook exoten) worden beschermd en uit de dierenhandel verdwijnen. Hoewel misschien wat voorbarig, toch nog deze vraag: En al die andere dieren, die (nog) niet bedreigd zijn, mogen zij in hun kooien eindeloos zitten uitkijken tot eens ook zij (gelukkig!) de rand van de bedreiging naderen om dan onder de verlossende bescherming te vallen?

Met grote belangstelling wachten we af, wat deze wet te bieden heeft.

K. ten Haken

-.-.-.-.-

Liske Rijnja studeert, puur voor zijn plezier, Russisch. Op zichzelf al geen kleinigheid, naast zijn medewerking aan het bestuur, de Korhaan, zijn fotografie en de tijd die hij voor vogelonderzoek vrijmaakt.

Van tijd tot tijd zullen wij van hem uit het Russisch vertaalde verhalen opnemen die ons zeker weer wat meer inzicht geven over dat wonderschone land, dat Rusland wel moet zijn.

IN DE WOLGA-DELTA

een artikel van Igor Konstantinov
uit: Sputnik no. 2/1971.

De dag breekt aan. Het nachtelijk gezang van de kikkers en padden ebt langzaam weg; de morgen kleurt de grijze massa. De dauwdruppels verschijnen op de grassprietjes; elke druppel lijkt op een stukje zon.

Ik zat met een staflied van het Reser vaat in een kulas - een boot met een platte bodem - en we gingen naar het midden van de rivier.

We voeren nu zonder riemen, want de stroom zou ons stroomafwaarts brengen. We kwamen langs ontelbare kanalen - het aantal nam toe naarmate we de zee naderden.

De Wolga-Delta is als een immens systeem van kleine kanalen en eilanden. Overal waar men ook kijkt, ziet men enorme rietlandschappen en wilgen gesierd met gaten. Er zijn plaatsen waar de toppen van de bomen in elkaar roeien, terwijl zij toch een beheerlijk eind van elkaar staan. We schijnen in de jungle aangeland te zijn.

Maar nee.....het is een deel van de Wolga-Delta, het deel dat behoort bij het Staatsnatuurreser vaat van Astrakhan.

Het is dat gedeelte van de Delta, dat het dichtst bij de zee ligt, 50 - 75 mijl ten zuiden van Astrakhan en het beslaat een oppervlakte van ongeveer 1000 ha. Het wordt voornamelijk bewoond door vogels. Ze zijn overal - in het water, in de bomen, op de strandjes, in de lucht, op de eilanden. Wit, zwart, rood en goudkleurigen. Met de eerste lentewinden haasten de vogels zich hierheen.

Alleen al de watervogels (ganzen, eenden, zwanen enz.) komen hier in miljoenen aantallen voor tijdens de voorjaarstrek. Het reservaat is een halte voor de vogels uit de bergen, van de taiga, van de weiden, de steppen en de moerassen. Het thuis voor de vogels. Grote zilverreigers, zwanen, ibissen, lepelaars, futen, eenden, ganzen, pelikanen en andere vogels, die tot voor kort nog zeldzame gasten waren, zijn vaste bewoners geworden - en niet alleen voor het reservaat - want men kan ze nu in de gehele Delta waarnemen.

Zestig soorten vogels broeden in het reservaat, terwijl er 17 soorten zoogdieren hier hun thuis hebben. De herrie, die de kolonie Aalscholvers maakt, kan tot ver in de omtrek gehoord worden. Boven ons hoofd vliegen troepen van deze blauw-zwarte vogels. Zij komen nader. De bomen zijn behangen met hun nesten, die op hoeden lijken, drie of vier jongen richten zich op, de meeste tijd hun bek geopend, om voedsel bedelend. Hun ouders moeten de gehele dag zorgen dat de bekken gevuld raken. De aalscholvers vissen in groepen.

Het zijn geweldige vissers, goede zwimmers en ze kunnen tot op grote diepte duiken. Naast de aalscholvers zien we de reigers, lepelaars en ibissen, die hun nesten in hoge bomen maken, eveneens in kolonies. Zij beschermen hun jongen tegen hitte van de zon door uren met uitgestrekte vleugels boven het nest te staan.

Slechts tegen de avond, als de zon enigszins aan kracht inboet, verlaten zij het nest om voedsel te zoeken.

Reigers staan stil in ondiep water, om vissen en kikkers te grijpen. De lepelaars waden met hun lange, zwarte poten door het water en zoeken het voedsel met hun op een lepel lijkende snavel. De ibissen, met hun dunne, gebogen snavels, rommelen in het water voor rivierkreeft en weekdieren.

De kraaiachtigen dringen zich in de kolonies van andere vogels in en stelen wat er te stelen valt van de rechtmatige eigenaars.

Zij vertegenwoordigen het grootste gevaar tijdens de broedperiode. Van de lichte verstoring in de vogelkolonie, waardoor de ouders tijdelijk het nest verlaten, maken zij dankbaar gebruik en stelen de eieren.

Ornithologen houden onafgebroken de wacht bij de kolonies - zij moeten weten wanneer de jonge ibissen uitkomen, hoeveel eieren de lepelaar heeft gelegd, wanneer de jonge aalscholvers zijn begonnen met vliegen, enz.

Al deze gegevens worden verzameld in de dagboeken, welke al worden bijgehouden vanaf 1919, toen dit gebied tot reservaat werd verklaard.

Ofschoon de Burgeroorlog woedde, en alles onderhevig was aan veranderingen, stelde Lenin zich achter de geleerden in Astrakhan, die voorstelden het gebied in de Wolga-Delta te behouden en het tot reservaat te verklaren.

Hij vond het van het grootste belang dat dit gebied bleef zoals het was om de natuur in de jonge Sovjet Republiek te bewaren ten behoeve van de bestudering van de natuur.

Het Astrakhan reservaat is een laboratorium geworden voor geleerden op velerlei gebied. Zij zijn overal in geïnteresseerd - vogels en zoogdieren, planten en vissen, de diepte van de rivier en de structuur van de bladeren, de samenhang tussen het slik en de voedselgewoonten van de insecten.

De onderzoeken in het Astrakhan-reservaat genieten een wijde reputatie.

Observaties van de bewoners van het reservaat voorzien de geleerden van waardevolle informatie en soms worden zij geconfronteerd met vragen, welke pas na diverse onderzoekingen kunnen worden beantwoord.

Bijvoorbeeld: Waarom komen miljoenen watervogels tijdens de voorjaarsstrek en blijven er slechts enkele tienduizenden om er te broeden? Is er te weinig voedsel voor al deze vogels? Bepaald niet. Het reservaat voorziet in de behoeften van alle vogels, die hier nestelen en die hier fourageren.

Het duurde enige jaren voor men er achter kwam dat de ware boosdoener de hoge vloed was, opgezweept door sterke winden van de zee. Deze vloed komt pas laat in de tijd in dit gedeelte, nadat vele vogels hier hun toevlucht hebben gezocht en de vloed blijft men houden tot en met mei.

Daardoor verdwijnen enkele nesten van eenden, ganzen en zwanen onder het water.

Een paar jaar geleden besloten de ornithologen de vogels te helpen door tussen het hoge riet in diverse bomen en op boomstronken kunstmatige nesten te bouwen.

De vogels zagen wel iets in deze nesten, namen ze in gebruik en brachten daardoor hun jongen veilig groot. In juli groeit de populatie hier.

Pijlstaarten, duikers, talingen en smienten vliegen hierheen van hun nesten, die ergens in de delta liggen om langzaam maar zeker hun winterkleed aan te trekken.

In deze tijd worden de vogels door de ornithologen gevangen en geringsd.

We varen in konvooi om bij de plaats te komen waar we onze netten zullen opstellen om de vogels te ringen.

Door het geluid van de motoren schrikken de reigers, de padden en gingen de oren van de wilde zwijnen recht overeind staan.

We naderen een grote baai, waar het riet ons de weg wijst naar een wonderlijke bloem, de lotus, de reusachtige bloemen, die op grote groene bladeren rusten, die ongeveer 30 inch in doorsnee zijn. Elke bloem (ongeveer 10 inch doorsnee) leeft slechts drie dagen en verandert elke dag van kleur, van vaal roze tot diep paars.

Hier is de Lotus bekend als de Kaspische Roos; er is geen plaats in Europa waar deze bloem nog in het wild voorkomt. In het reservaat beslaan ze een oppervlakte van honderden hectaren.

De Lotus is erg waardevol als voedsel.

We gaan verder en de kanalen monden uit in de baai. Hier is het water ondiep. We moeten nu de riemen gebruiken om naar de rietlanden te komen, waar de wilde eend voorkomt.

Vlakbij het eiland springen we uit de boot in het warme water en stellen het net op. We staan klaar, nu moeten we de eenden, voor ons in het water, in het smalle gedeelte drijven waar het net is gespannen. We drijven de eenden in die richting (geen van hen had slagpennen, want ze waren aan het ruien) en konden dus niet van de grond komen.

Ze zijn enkele weken in deze toestand en de ornithologen maken hier dankbaar gebruik van.

Een voor een krijgen zij hun paspoort, aluminium ringen, die voorzien zijn van een nummer, die zij voor de rest van hun leven bij zich zullen dragen.

De beste tijd om de dieren te leren kennen is het voorjaar, als bijna de gehele omgeving onder water staat, dan vluchten de dieren naar de eilanden, waar het droog is.

Hier zijn, het lijkt wel een museum, alle soorten bij elkaar waar te nemen: vossen, hazen, egels, wasberen, wilde zwijnen en dassen door het noodlot verenigd.

Slechts de bevers en de otters zijn in hun element tijdens de vloed. De mensen van het reservaat doorkruisen met de boot het gehele reservaat en tellen ze alle dieren, die hen met enig vertrouwen bekijken, ze weten dat als er moeilijkheden zijn, de hulp van deze zijde komt.

Nadat de vloed zich teruggetrokken heeft, verschijnen er in de Delta zwermen van tienduizenden muggen. En de muggen tonen weer eens aan dat in de natuur de een afhankelijk is van de ander.

Het blijkt dat er een direkt verband is tussen een overvloed van muggen en een overvloed aan vis.

De muggenlarven vormen het hoofdvoedsel voor de jonge vissen.

Er is een enorme hoeveelheid vis in de Delta, brasem, snoekbaars, karper en vele andere soorten, die juist dit gedeelte van de Wolga-delta hebben gekozen als de plaats waar zij kuit schieten.

De helft van de vis die in de rivier gevangen wordt, komt van de Delta; en om te zorgen dat er niet te veel vis aan de Delta wordt onttrokken wordt er een konstante studie van gemaakt.

Dit wordt gedaan door de ichthyologen, die het leven van de vis en alles wat daarmee samenhangt bestuderen: Kuitschietplaatsen, aantallen, ziekten, enz.

Dit is zeer belangrijk want bijna de helft van de hier voorkomende soorten vogels leeft hoofdzakelijk van vis.

Verder leeft één derde van de zoogdieren en een behoorlijk aantal reptielen van vis.

Het Astrakhan reservaat is een wetenschappelijk onderzoekcentrum voor ornithologen, hydrobiologen, microbiologen, geomorphologen en andere specialisten, die het complex "natuur" in de Wolga-delta bestuderen.

LEDENMUTATIES

Nieuwe leden:

Hr.P. Belen, Havikshorst 89, Amersfoort.

Hr.C. Smalenburg, van Hoornstraat 6, Hilversum.

Hr.L.J. Stomp, Irisstraat 22, Baarn.

Verhuisd:

Hr. J.P. van Eyden, van Koopweg 81 te Bussum
naar Kostmand 28 te Huizen-nh.

NOTITIE 26Dubbelbewoning

Vele malen is het bij ons en ook bij anderen gebeurd dat eerst een Koolmees in een nestkastje en daarna een Merel er bovenop een nest begon. Telkens liet de mees dan verstek gaan. Ook dit jaar, 1971, ging dit zo, bij het eerste broed.

Het tweede merelnest werd begonnen bij de bureu, op de dag dat de twee jongen 's morgens om half 8 uitvlogen. Het oude nest werd, zoals altijd, door ons verwijderd.

De Koolmezen begonnen hun tweede nestje te bouwen in het kastje en waren al aan het breeden toen de merels met hun derde nest begonnen op het kastje. De mezenman durfde bijna geen voedsel aan het broedende vrouwtje brengen, zat hele tijden alarm te slaan met een rupsje in de snavel, vloog soms nog weer terug als hij al vlakbij was. Eens hing hij aan de nestopening en keek achterom of de merelvrouw hem ook achterna kwam. Deze geouwe eens en scheen zich niets van hem aan te trekken, maar als afweergeschut schuin omhoogstaande snavel bezondde hem blijkbaar angst in. Toen er jonge meesjes waren, ging het voeren steeds vlotter, maar soms joeg de merelman de meesjes uit hun aanvlieg-hulstboom en toen ze zelf ook jongen hadden en van het nest af waren, prikten ze beide een keer een naar het kastje vliegende mees in de rug, die schreeuwend vluchtte, maar terugkwam toen de merelvrouw weer zat.

Toch is alles goed afgelopen, want 4 jonge Merels en alle Koolmezen zijn uitgevlogen.

Mw.E.M. Mulder-Eenjes

NOTITIE 27

Een "klein" vogeldrama dat ik meemaakte, gedurende de tijd, dat ik als ambulante patiënte in het Stads- en Academisch Ziekenhuis in Utrecht moest doorbrengen, in de afgelopen wintermaand, vind ik geloof ik wel het vermelden waard.

Mijn parterrekamer keek uit op een kleine binnenplaats, een grasveldje met lijsterbes, wat struiken. Het geroe-kóekoe van houtduiven en het gezang van een enkele merel kreeg ik er te horen. Op een dag zat ik buiten en plots schrok ik op door een slag. Er was een vrouwtjesduif met een vaart tegen een raam van de tweede verdieping gevlogen, viel als een steen naar beneden, waar zij hulpeloos fladderend bleef liggen. Na onderzoek bleek zij geen gebroken vleugels of pootjes te hebben. Zij fladderde naar een hoekje en bleef daar uren roerloos zitten, op een rooster, vlak bij een diep gat van een oude schuilkelder. Zij weigerde eten en drinken. Gedurende de uren, dat zij daar zat, kwam de doffer steeds bij haar kijken. Hij bleef dan op een afstand van ongeveer 50 cm. zitten en keek haar strak aan, daarbij zachtjes koezend. Of ik dan vlak naast hem kwam staan, interesserde hem niets, hij had alleen oog voor haar. Zij zat doodstil en keek strak terug. Op een goed of liever gezegd kwaad moment fladderde zij het gat in. Ik heb haar toen opgehaald en zij stierf binnen een paar minuten in mijn handen, waarop ik haar heb begraven.

Maar waarom ik dit verhaal nu schrijf en wat ik het ontroerendste vond van deze kleine tragedie (in onze ogen klein tenminste) is, dat de doffer zeker 3 dagen achter elkaar geregeld is komen kijken in het hoekje, maar ook in het gat en er omheen trippelde.

Van dierentrouw gesproken! Is een duif niet monogaam? Tussen twee haakjes, nadien stierven hier nóg twee duiven, mannetjes. Tengevolge van vergiftiging?

Mej. C.J. Werff

---.---.---.---

NOTITIE 28

Aalscholver als jongleur.

Het is lang geleden, maar ik wil toch deze ervaring hier doorgeven.

Tijdens een vakantie zeilde ik op een zeer vroege zomerochtend op de Kagerplas. Er stond een zacht briesje, zodat de boot langzaam over het stille grote meer gleeed. Plotseling kwam er - een vijftig meter voor de boeg - een aalscholver aan de oppervlakte. Hij bleek veel moeite te hebben met een hevig tegenstribbelende, vrij grote paling, die hij kennelijk niet goed in de houdgreep had. De vis kronkelde zich telkens hinderlijk om de hals van de vogel. Toch wist de aalscholver met zijn lastige prooi los van het water te komen. Maar ook tijdens de vlucht vond de paling de kans om te ontsnappen de hals van de vogel de enige uitweg. Dit was waarschijnlijk mogelijk, omdat de vis misschien wat erg groot(lang) was en de vogel het dier te veel in het midden had beetgepakt. Een veronderstelling die wel waar zou kunnen zijn, omdat even later, tot mijn grote verbazing, de vogel de paling enkele meters boven zich de lucht in zwiepte. De vis strekte zich toen geheel in de lengte uit en werd daarna vrij dicht achter de kop weer opgevangen. Door zijn eigen gewicht kon de vis de hals van de vogel niet meer bereiken en de aalscholver vloog, met de hangende paling, weg.

Dat wegvliegen met prooi is, dacht ik, ook al niet alledaags voor een aalscholver. De boven beschreven situatie zal daar wel de oorzaak van zijn geweest.

K. ten Haken

---.---.---.---

Reaktie op notitie 18

(Waterhoen in boom)

Winter 1970/71 hadden wij vaak een Waterhoentje in de tuin. Tegen de schemering klom het dan in een hoge bremstruik bij de vijver en bleef daar een hele tijd zitten. Het vond het daar toch zeker niet veilig genoeg, want langzamerhand klom het steeds een stukje verder, door een hoge forsythia naar een berk, waar het ± 5 m. hoog, dicht bij de stam, op een stevige tak overnachtte; altijd op dezelfde plaats. 's Morgens was het al vroeg weer weg.

In maart kwam het nog wel in de tuin, maar sliep er, voor zover bekend, niet meer.

Mw. E.M. Mulder - Eenjes

De kleine rietvogels in het Laarder Wasmeer.

Aanleiding tot het schrijven van dit artikel is de door mij gesignaleerde sterke achteruitgang van de rietvogelstand in het Laarder Wasmeer. Deze achteruitgang wordt duidelijk als we de broedvogelinventarisaties van 1966, 1967 en 1971 met elkaar vergelijken. Voor rietvogels werden de volgende aantallen broedparen geteld:

	<u>1966</u>	<u>1967</u>	<u>1971</u>	<u>teruggang in %</u>
Kleine karakiet :	46	42	16	65
Rietzanger :	14	7	-	100
Snor :	2	2	-	100
Rietgors :	7	5	1	85

Wat is er aan de hand met deze rietvogels? Het valt niet te ontkennen dat bovenstaande gegevens een zeer sterke achteruitgang te zien geven, wat beslist niet overeenkomt met de jaarlijkse schommelingen die in broedpopulaties van elke vogelsoort voorkomen. Er moet dus een andere oorzaak zijn, maar welke? Hierop kan ik U geen antwoord geven, maar het heeft mij wel aan het denken gezet. Het gevolg is dat ik enkele theorieën heb opgesteld die ik graag ter discussie wil stellen.

A. Als mogelijke oorzaak kan aangevoerd worden de inpoldering van Zuidelijk Flevoland. In 1969 konden de eerste rietzangers hier hun jongen groot brengen. Het bleek, ook in de daarop volgende jaren, dat vrij veel kleine rietvogels zich hier vestigden. Deze broedvogels nu mochten "ergens" vandaan komen. Het meest voor de hand liggende is uit de randgebieden van Zuidelijk Flevoland, dus ook uit het Laarder Wasmeer. Ik zou dit een soort "zuigeffect" willen noemen van onze nieuwste IJsselmeerpolder.

Is deze theorie juist dan moet ook in andere randgebieden achteruitgang in de rietvogelstand waargenomen zijn. (wie heeft hier gegevens over?)

Dit zuigeffect zal er vervolgens de oorzaak van zijn dat er, na verloop van tijd, in de polder een geboortegolf ontstaat door het zo gunstige biotoop en de aanwezigheid van veel voedsel. Als gevolg van deze geboortegolf moet in de randgebieden weer een duidelijke toename van het aantal broedparen te verwachten zijn. Dit zal mogelijk versneld worden door het in cultuur brengen van de rietvelden in Zuidelijk Flevoland.

B. Een geheel andere oorzaak van de achteruitgang is te zoeken in de toestand van de rietvelden in het Wasmeer. Deze rietvelden bestaan voornamelijk uit overjarig riet, dat door de wind platgeslagen is. De nestgelegenheid voor de genoemde zangvogels, die elk hun specifieke eisen stellen, is hierdoor minuscule geworden. Begin 1971 heeft men enkele rietveldjes afgebrand, teneinde een jong en sterk rietveld te krijgen. De invloed hiervan zal eerst over enkele jaren bekend zijn.

C. Als laatste mogelijkheid denk ik aan het voedsel van de rietvogels. De kans is groot dat bepaalde insecten, die belangrijk zijn voor karakieten e.d., in het Laarder Wasmeer minder voorkomen dan enkele jaren geleden. Als dat zo is, dan is de achteruitgang begrijpelijk. Om zekerheid hierover te hebben is het noodzakelijk een vergelijkend voedselonderzoek te doen in het Wasmeer en bijvoorbeeld een rietveld in Zuidelijk Flevoland.

Vastgesteld dient dan te worden welke insecten in beide gebieden voorkomen en welke hiervan door rietvogels gegeten worden.

Tenslotte zou ik willen opmerken, dat de mogelijkheid groot is, dat de achteruitgang het gevolg is van een veel groter complex van factoren, waarvan bovengenoemde theorieën er enkele zijn.

In 1972 hoop ik door verder onderzoek enige klaarheid in deze materie te brengen.

J. Harder

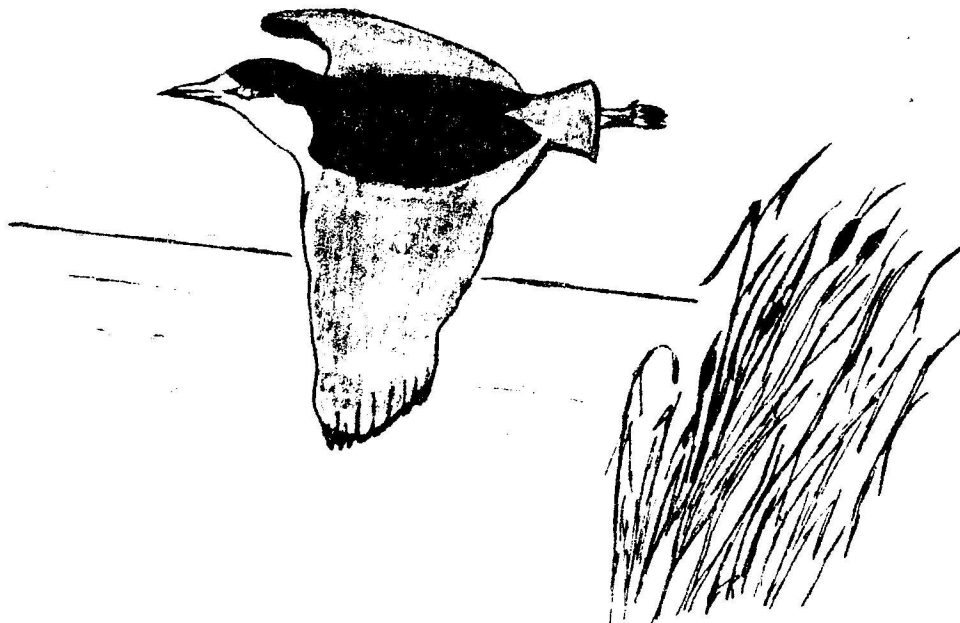
WAARNEMING VAN EEN KWAK (NYCTICORAX NYCTICORAX)

Zondag 3 oktober j.l. stonden Fr. Rijnja en ondergetekende vanaf de waarnemingspost aan het einde van de Zanddijk bij Fort Ronduit "trek te tellen". Er hing die ochtend een zeer dichte mist, die langzaam dunner werd. Om 9 uur bedroeg het zicht circa 300 meter.

Even voor half tien zagen wij een gedrongen, reigerachtige vogel op enkele tientallen meters van ons uit het riet opvliegen. Een Kwak! Het vliegbeeld toonde ons een vrij forse snavel, een korte hals en brede afgeronde vleugels. Met tamelijk snelle vleugelslag verdween de (adulte) vogel in de richting van Muiderberg.

Een leuke waarneming van een zeldzame doortrekker, vooral ook omdat het een vrij schuwe vogel is, die zich vrijwel alleen in de schemering vertoont.

H.P.Vos

Bussum, oktober 1971

Geachte redactie,

Naar aanleiding van het redactionele artikel in Uw juli-augustusnummer van de Kerhaan, waarin I terecht wijst op de gevaren voor de vogels door de natuurvervuiling en het jaarverslag op pagina 3, waarin de Heer Klein zijn bezorgdheid laat horen over het voortbestaan van de kerhoenders, roofvogels en andere vogelsoorten in de Gooise natuur, verzoek ik Uw redactie om plaatsing van het volgende, er niet aan twijfelend of het zal de volle aandacht van alle vogelvrienden hebben.

Het zal niet aan zovelen beschoren zijn om de eerste ontmoeting van een vader-wulp met z'n jongen te mogen gadeslaan en dat van enkele meters afstand, terwijl deze zingende omlang kwam en ook daarna van de zorg van beide ouders en hun waakzaamheid voor de twee jonge wulpen, maar ook van hun blijdschap, die zich telkens uitte in hun zang.

Het waren prachtige jongen, nog slechts enkele uren oud, op deze zeer vroege lentemorgen.

TWEE DAGEN LATER WAREN ZE DOOD! Zoals ik jaar na jaar heb opgemerkt, trokken de wulpen, zodra ze jongen hadden, dieper de hei in om enige dagen te verblijven in de buurt van de oude grafheuvels, vroeger in de bloeitijd hile heuvels, thans zeer zwaar beschadigd en afgekald sinds ruiters er ook in de broeitijd hun weg bijna dagelijks overheen nemen. Dit gebeurde ook nu de geboorte van de genoemde wulpjes, terwijl de ruiters in galop vanover de grafheuvels dwars door de heide trokken, waar het "wulpenrozin" zich bevond. Loud schreeuwend vloeren de oude wulpen op, de twee jongen renden ieder een kant op, onder het geschreeuw van de ouders. Hebben ze zich doodgelopen of wat is er anders met hen gebeurd? In elk geval heeft niemand de kleine wulpen meer gezien, kort erop zijn de ouders verdwenen, één van de zogen en schrijve TWEE wulpenparen, die onze heide nog rijk is of was. Dit betref n.l. het Natuurbescheringsjaar 1970.

Maar de geschiedenis herhaalde zich. Dit jaar was ik er op dezelfde plek, n.l. vlak bij het door de rentmeester aan de wandelaars teruggesloten pad langs "het Gebed zonder Eind", maar dagelijks ondanks de bordjes door ruiters misbruikt. Opnieuw zag ik het zingende neerkomen van de vader-wulp 's morgens om half zes bij zijn vrouwtje en één jong, een teer hiertje, die met alle zorgen werd omringd.

DE VOLGENDE MORGEN, later op de dag, hoorde ik een erbarmelijk schreeuwen van de wulpen, op dezelfde plek als hierboven genoemd, alweer door de komst van een aantal ruiters, dwars door de hei heen. Ook boswachter van der Kump heeft noch het jong noch ook het wulpenpaar meer teruggezien. Ze zijn verdwenen en dat terwijl ze dit jaar nog slechts het enige paar wulpen waren, dat zijn unieke zang op de heide deed horen!

Want het tweede paar, dat altijd nestelde aan de Bussumse kant van "het Gebed zonder Eind" (Craillose weg) is nadat DRIE JAAR achter elkaar het nest werd verstoord, dit jaar niet meer teruggekomen.

In 1968 was het een inwoner van Baarn, die er zijn zeven jonge jachthonden, juist op dit stukje hei, losliet, morgen na morgen, ondanks ons dringend beroep op hem in de broedtijd dit wulpennest niet rust te laten. "Niemand kon hem immers iets maken, de Bussumse hei is vogelvrij gebied, ook in de broedtijd", zo zei hij. *)

In 1969 waren het ruiters, die deze hei letterlijk met paden, sporen en banen hebben doorgeploegd en ook elke dag opnieuw dwars door het gebied van de laatste leeuwerikennesten van de Bussumse hei reden, alweer ondanks alle smeekbeden van vogelvrienden. Enkele jaren geleden kon ik 's morgens om half vijf soms al vele zingende leeuweriken zien opstijgen, dit jaar EEN en nooit meer, al is er misschien nog wel een enkele meer geweest.

Maar op onze zo zeldzaam geworden wulpen terug te komen. Het afgelopen jaar had dit laatste paar wulpen jongen uitgebroed, doch ondanks alle dringende verzoeken in verband met hetgeen er het vorige jaar was gebeurd, scheen er geen mogelijkheid te zijn om dit betrekkelijk kleine stuk hei op één of andere wijze af te schermen of althans er op te wijzen dat hier een wulpenpaar broedde. Goedwillende hondenbezitters zouden hiermee dan zeker rekening hebben gehouden.

Doch niets van dit alles. De Heer Jan Bos en ik zijn er getuigen van geweest hoe 's middags zeker vier hondenbezitters er hun dieren loslieten en hoe de wulpen keer op keer schreeuwend op de wielen gingen, hun jongen onbeschermd en in paniek temidden der honden achterlatend.

Het gevolg is begrijpelijk. Ook dit nest is vernietigd en dit wulpenpaar is niet meer dit jaar teruggekomen!

Terwijl zelfs onze financiële offers worden gevraagd voor een vogelreservaat in Z. Spanje of waar ook ter wereld, - en terecht - gaan wij zelf zo met onze laatste vogels van een bepaalde soort om en niemand protesteert of verzoekt om maatregelen.

Want nóg is de vernietiging der vogels hier niet ten einde. Elk jaar heeft men het korhoenders-aantal zien verminderen. Twee jaar geleden heb ik de militairen gevraagd waarom een tijdelijk daar te gebruiken houten keet juist geplaatst moest worden op het leeuwenoude baltsterrein van de korhoenders. Wat zeiden de officieren? "Maar wij komen van Harderwijk. We weten nergens van. Als men er ons attent op had gemaakt zouden wij hem zeker verderop hebben gezet. We hebben al gedacht: wat merkwaardig, dat we hier vier, vijf baltsende korhanen bij het opstaan konden gadeslaan!"

De Korhanen hebben voor een deel dit gebied niet meer gebruikt in de baltstijd, maar zijn twee jaar geleden naar een nog vrij geïsoleerd stukje hei aan de Bussumse kant getrokken, iets waarom men heel blij moest zijn, zoals men mij van vogelkenners' zijde meedeelde en wat niet zo vaak voorkwam.

Laat ieder lid van de Vogelwerkgroep daar eens gaan kijken! Vanaf hetzelfde ogenblik zijn ruiters dwars door dit gebiedje gereden en toen ze sporen en banen door de moeiste hei naast elkaar hadden getrokken (het is onvoorstelbaar zoals grote delen van de enkele jaren geleden nog gave Bussumse hei er nu uitzien) werden ze gevolgd - óók in de broedtijd - door de hondenbezitters met hun dieren, die er zonder deze ruitersbanen nooit zouden zijn gekomen.

Roodhalsfuten op het Costvaardersdiep.

Op 21 augustus j.l., per bromfiets gaande in de richting van Lelystad, niet ver van de zandplaat, die bij de brug bij Muiderberg ligt, zag ik op het water van het Costvaardersdiep een vogel zwemmen, die bij nadere waarneming een Roodhalsfuut in overgangskleed bleek te zijn: witte wangen, duidelijk begrensd door het zwart op de kop, vale vuilwitte hals, donker grijsbruine rug; formaat: slechts iets kleiner dan de Fuut. Ook de heldergele snavelbasis valt op.

Een eindje verder, niet ver van de kant, dreven er nog twee, maar deze waren nog vrijwel geheel in zomerkleed. Eén van die twee viel speciaal op door zwarte zebra-strepen op de witte wang, zoals we die bij gewone jonge Futen kennen: de andere was klaarblijkelijk een volwassen exemplaar, dat geregeld onderdook en éénmaal met een flinke vis in de snavel bovenkwam, die hij slechts met moeite naar binnen werkte. Het juveniele exemplaar was inmiddels weggevlogen en een stukje verder neergestroken; ik reed daarom verder tot ik kwam ter hoogte waar hij neergekomen was en daar dreven er drie: het jong, samen met een indentiek getekend kameraadje en dicht bij de kant een volwassen exemplaar, een prachtig dier in zomerkleed, dat zich mooi liet bewonderen en daarbij nog ging toiletmaken ook: kópstrijken langs de vleugels en de flanken - hun onderzijde is vuilwit - en vleugels spreiden, waarbij de vrij kleine, maar helderwitte spiegel zichtbaar wordt.

Hij wuifde zelfs opgewekt met zijn donkergrijze, naar de gelobte tenen toe zwart wordende rechterpoet, en gedroeg zich allesbehalve schuw.

Wat me opviel, was, dat de beide jonge, overigens prachtig uitgekleurde, exemplaren de ietwat langgerekte hals hadden die de vogelgids aangeeft, de volwassen vogels hadden een duidelijk dikkere hals.

S.H. Poelstra

Bij nadere informatie is gebleken, dat - tussen Muiderberg en Pampushaven - langs het Costvaardersdiep, 10 tot 12 Roodhalsfuten hebben overzomerd. Broeden van deze vogels is hier niet geconstateerd.

Red.

VERKRIJGBARE UITGAVEN

Avifauna van Bussum.....f. 1,50(1,80)
 Avifauna van Naarden.....f. 0,50(0,75)
 Avifauna van Hilversum.....f. 0,75(1,--)

De prijzen tussen haakjes gelden bij toezending per post.

De uitgaven zijn verkrijgbaar bij de penningmeester.

Waarnemingen buiten het Gooi

Grauwe Gans	26-9-71	±	6.000 ex.	Knardijk
Lepelaar	26-9-71		19 ex.	Z. Flevoland (langs het Oost-vaardersdiep)
Wilde End	26-9-71	±	40.000 ex.	Knardijk
Torenvalk	26-9-71		44 ex.	Knardijk en omgeving
Kluut	26-9-71		7.000 ex.	Z. Flevoland (Oostvaardersdiep)
Baardmees	3-10-71	±	100 ex.	Knardijk

-.-.-.-.-

Enquête- formulieren

Het bestuur heeft met voldoening vastgesteld dat vele leden, aan wie tegelijk met de laatste Korhaan een enquêteformulier werd toegezonden, dit ingevuld hebben geretourneerd.

Zoals bekend mag worden verondersteld, is het onder meer de bedoeling aan de hand van de ingekomen antwoorden de bestaande commissies van nieuwe medewerkers te voorzien.

Om met vrucht hiervoor de diverse gegadigden te kunnen bereiken, is het gewenst van tevoren al enigszins te weten bij welke leden belangstelling bestaat in een bepaalde richting.

Overziet men nu de binnengekomen reacties, dan blijkt dat vele leden zich via het enquêteformulier toch niet opgeven voor een bepaalde taak in onze vogelwerkgroep.

Het bestuur doet daarom nogmaals een dringend beroep op hen, die deze vraag onbeantwoord hebben gelaten, nog eens te willen overwegen of zij toch niet op de een of andere manier willen deelnemen aan het praktische werk: avifauna, nestkasten, enz. Van veel leden is bericht ontvangen dat zij hiertoe niet in staat zijn door allerlei omstandigheden. Hiervoor heeft het bestuur uiteraard volledig begrip. Wat niet kan, kan nu eenmaal niet.

Sommigen zijn echter van mening dat voor hen dan geen aanleiding meer bestaat om lid van onze vereniging te blijven.

Dit is nu een groot misverstand.

Vanzelfsprekend moet het bestuur zijn uiterste best doen zoveel mogelijk leden te aktiveren en te betrekken bij het werk. Dat wil echter niet zeggen dat het lidmaatschap van hen, die om welke reden dan ook hiertoe echt niet in staat zijn, van geen betekenis meer is.

Integendeel! Met hun lidmaatschap geven zij in elk geval de zo broodnodige morele steun. Met de betaling van hun contributie helpen zij de aktiviteiten van hen, die wel in staat zijn een werkzaam aandeel te leveren, mogelijk te maken. Met hun interesse voor het wel en wee van de V&G, hun kennis nemen van wat in het Gooi op dit gebied gebeurt, het doorgeven hiervan in de kring van hun vrienden en kennissen, vormen zij toch de onmisbare background van onze werkgroep.

Het bestuur hoopt dat het hierboven vermelde misverstand er niemand toe zal brengen zijn lidmaatschap op te zeggen.

Willen zij, die hiertoe nog niet gekomen zijn, hun enquêteformulier alsnog zo spoedig mogelijk inzenden?

Bij voorbaat hartelijk dank.

J. Klein

PESTVOGELS (Verzoek tot medewerking)

In het september-nummer van "Unyj Naturalist" las ik de waarneming van Pestvogels (*Bombycilla garrulus*) nabij de plaats Kazan in de Sovjet Unie.

De vogels waren hier waargenomen terwijl zij vertoefden op de alom talrijk aanwezige televisie-antennes.

Gezien het feit dat Kazan ter hoogte van Moskou ligt, concludeer ik, dat de trek reeds moet zijn begonnen.

Ik wil daarom, evenals vorig jaar, een beroep op U doen, de komende maanden uit te kijken naar Pestvogels en de waarnemingen zo snel mogelijk door te geven.

Liefst zo volledig mogelijk, dus: datum, tijd, aantal, plaats, voedsel, slaapplekken en eventueel afwijkend gedrag. Ook eventuele verschillen in de tekening s.w.p. vermelden.

Gegevens zenden aan: E.P. Rijnja
 Plaggenweg 1
 Bussum

terwijl ook literatuur-gegevens nog steeds welkom zijn.

Inhoud:

	pag. 1. Redactioneel
	2. Programma
<u>Redactie</u>	3. Vogelsterfte in Zuid-Flevol. II
K.ten Haken	4. Het Levend Manna
E.P. Klomp	5. vervolg
	6. Vogels in need
	7. vervolg
	8. vervolg + In de Welga Delta
<u>Eindredactie</u>	9. vervolg
Fr. Rijnja	10. vervolg
	11. vervolg
	12. Notitie 26,27
	13. Notitie 28 + Reactie op notitie
<u>Typewerk</u>	14. De kleine rietvogels v.h.Laarder Wasmeer
H.P. Vos	15. vervolg + waarneming Kwak
A.J. Vos-Bes	16. Brief Mw.M. Dewdeswell - Pos
	17. vervolg
	18. vervolg
	19. Reedhalsfuten (Oostvaardersdiep)
	20. Veldwaarnemingen
	21. Waarnemingen buiten het Gooi + Enquête-formulieren
	22. Pestvogels + inhoud

W. RING

KANTOORMACHINES - KOPIEERINRICHTING

EERSTE KLAS REPARATIE-INRICHTING
VOOR ALLE KANTOORMACHINES

UW STENCILWERK TOT IN DE . . . . . VERZORGD.

HAVENSTRAAT 49 - BUSSUM
TELEFOON 1 61 28 (02159)
B.G.G. 1 68 65

REISBUREAU

DE JONG SUNTRAVEL

Poststraat 6 Bussum
(achter postkantoor Huizerweg)
Tel. 02159-19656 172 00

*Of U nu naar de Marismas in Zuid Spanje,
de Camarque in Frankrijk, of de Galapagos
eilanden wilt, bij ons krijgt U optimale service.*

Voor Uw vlieg-, trein-, autocar-, of
privéreizen.

AANGESLOTEN BIJ HET ZIEKENFONDS — TEL. 3 06 15
Verreijkers - Op uw nieuwe bril een vol jaar garantie.

KUNSTSCHILDERSMATERIALEN
HUISSCHILDERSVERVEN
BEHANG
SCHILDERIJLIJSTEN
EN
ZONWERING
VOOR BINNEN EN BUITEN
ZIJN TE ZIEN EN TE KOOP
BIJ „SIMON”

Fa. v. d. BRINK
Raadhuisstraat 27
BUSSUM
02159-1 43 68

voor losse bloemen
kamer- en tuinplanten

bloemisterij
gerard lamaker
boomberglaan 71a
telefoon 4 29 63
hilversum

breng eens een bezoek aan onze kwekerij!

*Al uw natuurboeken
speciaal op het gebied van*

VOGELS

bij

Boekhandel Wilhelmina

Landstraat 33b Bussum
Telefoon (02159) 1 31 03